

4.6 Etikk, religion og filosofi

Barnehagen skal «bidra til at barna utforsker og undrer seg over eksistensielle, etiske og filosofiske spørsmål» (R 17). I naturen er det nok av ting å filosofere eller undre seg over. «Så rart å være edderkopp» (Inger Hagerup) kan være et godt utgangspunkt for å undre seg over det livet som vi møter på tur. Hvor kommer alt dette fra og hvordan skal vi oppføre oss mot den lille flua eller det store treet. Vi må ikke bli for moraliserende ovenfor de små barna, mang en stor miljøverner har som liten tatt vinger av fluer, klemt litt for mye på meitemarken, eller nappet et bein av edderkoppen for å se om den klarer seg med bare 6-7. Det er selvfølgelig en balansegang, men stort sett er dette en del av undringen og utforskingen. Men i denne leken kan vi også finne holdningskapende utfordringer for hva gjør vi med de 15 maurene på glass eller de 60-70 krabbene i den lille bøtta? I friluft ligger alt til rette for dagligdase innslag om etikk, religion og filosofi. Å legge seg på ryggen i gresset, slappe av og undre seg over skyene er et godt utgangspunkt for en god filosofisk samtale.

4.6 Etikk, religion og filosofi

Søppeletrollet

Sted	Hvor som helst
Årstid	Hele året
Utstyr	Ingen ting

Gjennomføring Barna undersøker et område i naturen og samler sammen alt søppelet de finner. Så lager de et troll av søppelet. Enten liggende på bakken eller som en statue. Barna må så fortelle om trollet: hvor det kommer fra, hvorfor de bor i naturen og hva de tenker på.

Andre fagområder: Kropp, bevegelse, mat og helse
Kunst, kultur og kreativitet

Slemmingen

Sted	Hvor som helst
Årstid	Hele året
Utstyr	Ingen ting

Gjennomføring Dette er en ringlek. Leken fungerer best hvis antallet i ringen er 5-7 deltakere. Disse holder hverandre i hendene. En deltaker er «slemmingen» og står alene utenfor ringen. Denne bestemmer hvem i ringen denne ønsker å «ta». Slemmingen skal forsøke å berøre denne, mens ringen skal gjøre alt de kan for at dette ikke skjer. Når slemmingen har «tatt» den denne valgte stopper leken og den som blir tatt blir så «slemming» og må velge hvem denne ønsker å «ta». Hva tenker slemmingen og hvorfor er han eller hun slem?

Andre fagområder: Kropp, bevegelse, mat og helse

Gi barna et kamera

Sted	Hvor som helst
Årstid	Hele året
Utstyr	Kamera

Gjennomføring La bilde få et kamera og be de ta flotte bilder av ting i naturen. Se på bildene når dere kommer tilbake til barnehagen. Skriv ut noen av bildene og la barna lage et collage. Så ser dere på dette sammen som grunnlag for refleksjon og ettertanke.

Andre fagområder: Kommunikasjon, språk og tekst

De store hjelper de små

Sted	Hvor som helst
Årstid	Hele året
Utstyr	Ingen ting

Gjennomføring La de store barna få i oppgave å lede turen og passe på at alle har det bra. De må passe på å pakke det de trenger, hjelpe til med påkledning, vise vei og hjelpe til på veien. La de lage bål og undre seg sammen med de minste. De voksne hjelper til ved å stimulere barna til å utvikle interesser, respekt for det levende og å forstå verdien av likheter og ulikheter i fellesskapet.

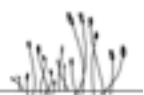
4.6 Etikk, religion og filosofi

Drømmefanger

Sted	Skog
Årstid	Sommerhalvåret
Utstyr	Kniv, hyssing, ulltråd eller liknende og en fersk kvist av løvtre

Gjennomføring Kutt en lang og tynn kvist fra et løvtre. Kvisten må være lett bøyelig. Når dere tar friske kvister, så pass på å ta små trær som står tett. Ikke ta alle på et sted, men pass på å «tynne i skogen». Surr endene på kvisten sammen slik at det blir en ring. I ringen surres hyssing, tråd eller liknende på kryss og tvers fram og tilbake til det dannes et nett (nesten som en tennisracket). I nettet veves så inn blader, gress, lyng, bær, fjær og annet naturmateriale dere har sanket. Resultatet blir et fint bilde. Indianerne hang drømmefangeren over stedet der de sov. Drømmefangeren skulle fange opp de onde drømmene, mens de gode drømmene kunne passere gjennom hullene i nettet. Hvor kommer drømmene fra?

Andre fagområder: Kunst, kultur og kreativitet

4.6 Etikk, religion og filosofi

En bok i sekken

Sted	Hvor som helst
Årstid	Alle årstider
Utstyr	En bok

Gjennomføring Ta med ei bok i sekken. Den finnes mange bøker hvor barna kan undre seg over livet. Les høyt når barna sitter rundt bålet eller sammen i gapahuken. Etterpå undrer vi oss sammen over det vi har lest. En bok vi har lest mange ganger inne får plutselig en helt ny mening.

Ander fagområder: Kommunikasjon, språk og tekst

Ta feiringa ute

Sted	Hvor som helst
Årstid	Alle årstider
Utstyr	Avhengig av hva slags feiring dere har

Gjennomføring Legg de tradisjonelle feiringene ut i naturen. Luciafeiringa i skogen er magisk. Gjør de tradisjonelle julefeiringene ute. Dette setter en magisk stemning på det hele.

4.7 Nærmiljø og samfunn

La barna oppdage nærmiljøet sitt. I R17 sier de det slik: «barnehagen skal bidra til at barna utforsker ulike landskap, bli kjent med institusjoner og steder i nærmiljøet og lære å orientere seg og ferdes trygt. De har den største delen av sin våkne hverdag i barnehagen, så la dem få oppleve hva som skjer i nærmiljøet på dagtid. Gå til byggeplassen å se på anleggsmaskinene og håndverkerne. Gå til butikken eller se på livet på bensinstasjonen, la de få handle, låne bøker på biblioteket. Lista er lang. I tillegg til å få trening i å gå og på den måten få større forståelse for hvor de ulike stedene er i forhold til når man kjører bil, vil de også få gode opplevelser som de kan bruke i sin rollelek tilbake i barnehagen eller hjemmet eller på en annen tur. Og ikke minst må vi lære barna å «orientere seg og ferdes trygt».

4.7 Nærmiljø og samfunn

Følge hyssingen

Sted	Tett skog
Årstid	Vinter
Utstyr	Hyssingruller

Gjennomføring Aktiviteten krever at vi er ved et område med tett skog/kratt. En voksen ruller ut en hyssing som legges på bakken fra stedet der barna er og gjennom skogen. Det står en voksen i hver ende av hyssingen. Barna skal så etter tur gå gjennom skogen helt alene ved å følge tauet. Er barna usikre kan de gå sammen to og to. For å gjøre turen mer spennende kan man bruke fiskesnøre.

Andre fagområder: Natur, miljø og teknologi

Fotoorientering

Sted	Et kjent uteområde, f.eks. ute i barnehagen eller skolegården
Årstid	Hele året
Utstyr	Bilder av kjente steder på uteområdet

Gjennomføring Hensikten er å bli kjent med «orienteringsdetaljer» i nærområdet: Store steiner, flaggstanga, et spesielt tre, sandkassa etc. På forhånd tas det bilder av kjente steder som barna vil kjenne igjen. Orienteringsløpet starter ved at barna får se et bilde av et kjent sted, for eksempel flaggstanga og løper dit. Der henger det en oransje og hvit «orienteringspost», og bak på posten er det et bilde av et nytt sted, for eksempel det store eiketreet, og barna løper dit. Til slutt ender orienteringsløpet med et bilde av det stedet hvor løpet startet. Fotoorientering kan også benyttes når vi går på tur.

Andre fagområder: Natur, miljø og teknologi
Kommunikasjon, språk og tekst

Skattejakt i sandkassa

Sted	Sandkasse
Årstid	Vår, sommer og høst
Utstyr	Små plastdyr eller andre små ting

Gjennomføring Grav ned små ting i sandkassen uten at barna ser hvor de blir gravd ned. Tegn et «kart» over sandkassa og sett X der tingene ble gravd ned. Gi barna kartet og la de prøve å finne alle tingene som er gjemt i sandkassen.

Andre fagområder: Kommunikasjon, språk og tekst

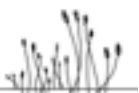
4.7 Nærmiljø og samfunn

Flyfoto som skattekart

Sted	Barnehageområdet
Årstid	Vår, sommer og høst
Utstyr	Utskrift av flyfoto over barnehageområde

Gjennomføring Skriv ut et flyfoto av barnehagens uteområde. Plasser ut ting/poster på steder du lett kan se på flyfotoet. Merk disse stedene av på arket med flyfotoet. La barna forsøke å finne fram til tingene ved hjelp av flyfotoet. De kan enten ta med tilbake det som er på stedet eller det henger en tang på stedet som barna kan klippe merke med på arket. Når barna behersker flyfotoet kan man i stedet skrive ut kartet av barnehageområdet og bruke dette. Flyfotoet/kartet kan også brukes til gjemsellek.

Andre fagområder: Kommunikasjon, språk og tekst

4.7 Nærmiljø og samfunn

Vikingtid

Sted	Hvor som helst/ område med vikinggraver
Årstid	Vår, sommer og høst
Utstyr	Bøker om vikingetiden.

Gjennomføring Vikingtiden i Norden regnes fra ca. år 800 til 1050 e. Kr. Perioden har fått navnet etter alle ferdene vikingene gjorde rundt om i verden. Som utgangspunkt for aktiviteter kan det være lurt å låne bøker om vikingetiden som barna kan se i eller de voksne kan lese høyt fra. Sjekk også www.kulturminnesok.no om det er vikinggraver i nærheten av barnehagen.

Her er noen forslag til aktiviteter dere kan gjøre sammen med barna:

- Lag trebåter, sverd av tre eller papir, pil og bue og skjold. Skjold kan lages av solid papp, tynne finerplater e.l. Fest et «håndtak» på baksiden av skjoldet.
- Lag langhus: Trakk opp langhus i snøen, marker på stranda eller på gresset. Langhusene var lange og smale. I ene enden var det fjøs, i andre enden bodde menneskene. Her var sengene plassert langs veggene, mens ildstedet var midt i rommet. Velg lengden på langhuset selv, det trenger ikke være så langt som det fra vikingtiden som er bygget opp igjen på Borg i Nordland - og er 83 meter. Velger dere en miniatyrkopi, så kan f.eks. konglekuer bo i fjøset.
- Lag amuletter: Vikingene hadde amuletter som skulle verne dem mot onde makter. Finn runde, glatte, steiner og mal runetegn på disse. Eller kanskje noen kan hjelpe til å lage amuletter som er kopier av Tors hammer, økseblad e.l.?
- Kostymer: Striesekker blir fine kjortler. Klipp hull til hode og armer. Gamle gardiner blir fine kapper, tre i snor øverst eller nederst i «falden».
- Mat: Bygg røykovn og røyk kjøtt eller fisk. Eller kanskje noen har lokale oppskrifter på melkemat eller blodmat som kan stamme fra vikingtia?
- Ha vikingmarked. Dette kan dere kanskje ha på dager oppkalt etter vikingenes guder: onsdag (oppkalt etter Odin) eller torsdag (oppkalt etter Tor)?

Andre fagområder: Kommunikasjon, språk og tekst
Kropp, bevegelse, mat og helse
Kunst, kultur og kreativitet

4.7 Nærmiljø og samfunn

Samisk aktivitetsdag

Sted	Hvor som helst
Årstid	Hele året
Utstyr	Lasso, reinhorn, lavvo, ingredienser til Bidos

Gjennomføring En samisk aktivitetsdagen er et forslag til hvordan man kan arbeide med samisk kultur i barnehagen. Utvalget av aktiviteter gir noen smakebiter av samisk kultur. Målet for opplegget er at barn skal bli kjent med samenes liv og kultur før og nå. Samisk kultur og samfunnsliv er en viktig del av den norske kulturarven som alle kan lære litt om. I R 17 skriver de at «barnehagen skal bidra til at barna blir kjent med at samene er Norges urfolk, og får kjennskap til samisk kultur». Her er forslag til noen aktiviteter dere kan gjøre sammen med barna:

- Sett opp en lavvo og lese samiske eventyr mens dere sitter i lavvoen på reinskinn som underlag.
- Prøv lassokasting med reinhorn som mål
- Fortell og/eller les eventyr om Stallo og la barna lage seg sin egen Stallofigur etterpå.
- Lag Bidos på bål: (Ingredienser: reinskav, løk, potet, gulrot, salt, pepper, mel),
- Bygg en gamme i miniatyr av stein, kvister og torv.
- Inviter samer til barnehagen. Har de med samedrakten ville det vært spennende.
- Lære barna noen samiske ord på ting i naturen
- Skjær sennagress, bearbeid dette og prøv det i skoene
- Besøk et reingjerde (hvis det finnes i nærheten av barnehagen)
- Lag smykker fra bein av reinhorn eller fisk.
- Flette et armbånd med samiske farger

